

5. Kundera M. Zachód porwany albo tragedia Europy Środkowej. «Zeszyty Literackie», 1984. Nr. 5. S. 18–24.
6. Melegh A. On the East-West Slope: Globalization, Nationalism, Racism and Discourses on Eastern Europe. Budapest: Central European University Press, 332 p.
7. Moskalewicz M., Przybylski W. Understanding Central Europe. Routledge: Taylor & Francis group, 2017. 610 p.
8. Neumann I.B. Uses of the Other. The «East» in European Identity Formation. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1999. 300 p.
9. Radcliffe S. A. Imaginative geographies, postcolonialism, and national identities: contemporary discourses of the nation in Ecuador. *Ecumene*. 1996. Vol. 3. No. 1. P. 23–42.
10. Said E.W., Orientalism. New York: Pantheon Books, 1978. 368 p.
11. Ševčenko I. Ukraine between East and West: Essays on Cultural History to the Early Eighteenth Century. Edmonton, Toronto: CIUS Press, 1996. 254 p.
12. Todorowa M. Bałkany wyobrazone. Wołowiec: Wydawnictwo Czarne, 2014. 552 s.
13. Wolff L. The Idea of Galicia: History and Fantasy in Habsburg Political Culture. Stanford University Press, 504 p.
14. Zarycki T. Ideologies of Eastness in Central and Eastern Europe. Routledge: Taylor & Francis group, 2014. 293 p.
15. Вулф Л. Винайдення Східної Європи: Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва. Київ: Критика, 2009. 592 с.
16. Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ: Основи, 2020. 1464 с.

М.В. Кравченко

к.і.н., молодший науковий співробітник
ДУ «Інститут всевітньої історії НАН України»

РОЗКОЛ КОРЕЇ: СТВОРЕННЯ ТА ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ДВОХ КОРЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ У СЕРЕДИНІ ХХ СТ.

У статті розглядається процес створення та інституалізації влади двох корейських держав у середині ХХ ст. – Республіки Корея та Корейської Народно-Демократичної Республіки відповідно. Охарактеризовано основні особливості даного процесу як на Півдні, так і на Півночі Корейського півострова, а також позицію міжнародної спільноти, головним чином, США, СРСР та структур ООН щодо корейського питання у другій половині 1940-х рр.

Ключові слова: Республіка Корея, Корейська Народно-Демократична Республіка, Тимчасова комісія ООН у справах Корей, розкол Корей.

Korean Division: Establishment and Authorities Institutionalization of the Two Koreas in the mid-20th Century

The article deals with the process of establishment and authorities institutionalization of the two Koreas in the mid-20th century – the Republic of Korea and the Democratic People's Republic of Korea accordingly. The main features of this process both in the South and North of Korean peninsula are characterized, as well as the position on the Korean issue of the international community in the second half of the 1940s, primarily of the USA, the USSR, and United Nations institutes.

Key words: the Republic of Korea, the Democratic People's Republic of Korea, The United Nations Temporary Commission on Korea, Korean division.

Запропонована наукова розвідка є другою, заключною частиною дослідження, присвяченого історії появи на світовій мапі двох корейських держав у середині ХХ ст. Ознайомитись із деталями процесу зародження феномену двох Кореї, який ми умовно датуємо від появи Каїрської декларації у 1943 р. до завершення спроб дійти згоди Спільної комісії СРСР-США щодо процесу об'єднання Корейського півострова у серпні 1947 р., можна на сторінках збірника тез учасників конференції молодих учених за 2020 р. [1].

Варто відзначити, що ще під час роботи вищезгаданої Спільної комісії СРСР-США у справах Кореї, як на Півдні, так і на Півночі країни, розпочалася інституалізація влади двох майбутніх корейських держав. Так, відразу після першого зриву роботи комісії 3 червня 1946 р. південнокорейський лідер Лі Синман проголосив так звану «промову у Чоніпі» [2, с. 187]. Озвучений ним заклик до створення сепаратної держави на Півдні став шокуючою несподіванкою навіть для американців, які опікувались цією частиною країни. Тож для наведення обґрунтованості таких закликів Лі Синман здійснив спеціальний дипломатичний візит до США у грудні 1946 р., який, враховуючи безуспішне майбутнє об'єднаної процесу Корейського півострова на консенсусній основі, цілком можна вважати успішним.

З боку міжнародної спільноти у цьому ж 1946 р. була здійснена ще одна спроба зарадити справі об'єднання Кореї, на додаток до роботи Спільної комісії СРСР-США. Генерал Дж. Маршал, який на той час займав посаду спеціального представника США у справах Китаю, запропонував на Генеральній Асамблеї ООН зробити Корею незалежною, без режиму опіки з боку США та Радянського Союзу, але під наглядом Організації Об'єднаних Націй. Однак радянський представник А. Громико категорично відкинув подібні пропозиції. Формальним обґрунтуванням радянської відмови було нагадування про домовленості Московської наради 1945 р. і необхідність їх дотримуватись, а отже продовжувати роботу комісії і режим опіки [3]. Водночас рішення А. Громико можна пояснити ще й тим, що при наявності потужного впливу США на ООН у той період Радянський Союз розглядав передачу Кореї у її підзвітність як задачу важливого геостратегічного регіону своєму опоненту.

Отже, з огляду на провал різноманітних спроб дійти згоди міжнародних акторів щодо вирішення корейського питання, з початку 1947 р. розпочалось активне створення сепаратних державних органів влади як на Півночі, так і на Півдні країни, які позиціонували себе як загальнокорейські. При цьому і СРСР, і США активно допомагали місцевим політикам, а у випадку з радянською стороною – ще й вдавались до прямого призначення своїх представників, громадян Радянського Союзу корейського походження, на важливі державні та адміністративні посади

[3]. У результаті, існуючі ще з часів японської окупації так звані «народні комітети», які мали ліве політичне спрямування, стали основою для формування режиму комуністів на Півночі Кореї. Саме на їхньому з'їзді обирались Народні збори як вищий комуністичний орган влади північних корейців.

На Півдні процес державотворення отримав новий поштовх після того, як у вересні 1947 р. Сполучені Штати знову представили питання про об'єднання Кореї на розгляд ООН [4]. 14 листопада Генеральна Асамблея ООН у Нью-Йорку прийняла запропоновану Сполученими Штатами резолюцію, яка передбачала загальні вибори у Кореї під наглядом Тимчасової комісії ООН у справах Кореї. Корейські обранці мали б організувати Національні збори, створити уряд та домовитись з окупаційними державами про виведення їхніх військ з Кореї [4]. До складу Тимчасової комісії були включені Австралія, Філіппіни, Індія, Сирія, Канада, Франція, Китай (від Гоміндану), Сальвадор і радянська Україна (яка відразу вийшла зі складу комісії за вказівкою Кремля). На рішення ООН і створення Тимчасової комісії Радянський Союз відповів категоричною відмовою її визнання та заборонаю в'їзду до Північної Кореї її членів, посилаючись на те, що на цій території вже відбувається «демократичний процес» через вищезгадані народні комітети.

Тож ще до початку роботи Тимчасової комісії ООН у справах Кореї був очевидним той факт, що загальнокорейські вибори, задля чого її, власне, і було створено, відбутися не можуть. Лі Синман повернувся до свого заклик створення окремої держави на Півдні, і цього разу міжнародна спільнота на чолі з США пішла йому на зустріч. 26 лютого 1948 р. ООН затвердила пропозицію голови Тимчасової комісії ООН, представника Індії К.Менона провести вибори «лише на тих територіях, де це можливо» [2, с. 188].

Отже, 10 травня 1948 р. під наглядом комісії на Півдні Кореї відбулися вибори до Національних зборів. Оскільки основний можливий опонент лісинманівським політичним силам Кім Гу (останній очільник Тимчасового уряду Кореї у вигнанні) у цих виборах, як, до речі, пізніше і в північнокорейських, участі не взяв, посилаючись на необхідність проведення загальнокорейського виборчого процесу, вже 31 травня 1948 р. були скликані Національні збори під керівництвом і за домінування Лі Синмана. Незабаром після цього 17 липня була прийнята Конституція, за якою президент обирається на 4 роки Національними зборами і не більше ніж на два терміни поспіль. Вже 20 липня 1948 р. у результаті виборів Лі Синман став президентом Південної Кореї. Нарешті, 15 серпня 1948 р. було оголошено про створення Республіки Корея, столицею якої став Сеул, а військове управління США у південній зоні закінчилось. У грудні Генеральна Асамблея ООН заявила, що Республіка Корея є єдиною законною державою на півострові [5, р. 115-120].

У цей же час державотворення відбувалось і в північній зоні на чолі з корейськими комуністами та під протекцією СРСР. 18 листопада 1947 р. було утворено Комітет для складання проекту Конституції. Комітет прийняв Конституцію у квітні 1948 р., а вже 25 серпня відбулись вибори членів Верховних Народних Зборів з єдиним списком кандидатів. 3 вересня 1948 р. Конституція була ратифікована Верховними Народними Зборами, які проводили своє перше засідання у Пхеньяні. Кім Ір Сен, який на той час вже зайняв позиції північнокорейського комуністичного лідера, був призначений прем'єр-міністром, а 9 вересня 1948 р. була проголошена Корейська Народно-Демократична Республіка. 12 жовтня СРСР визнав КНДР єдиною законною державою у Кореї [5, р. 166-170].

Важливо підкреслити, що навіть у назвах новостворених держав було закладено розрив та протиставлення одна одній. Так, північнокорейська КНДР має самоназву Чосон Мінджуджуі Інмін Конхвагук (від назви історичної держави і династії Чосон), при цьому для позначення Півдня країни використовується назва Намджосон («Південний Чосон»), а Півночі – Пукчосон («Північний Чосон»). Водночас самоназвою Республіки Корея є Техан Мінгук (від назви Корейської імперії («Техан Чегук»), що існувала у 1897 – 1910 рр.). Північну частину південні корейці називають «Пукхан», а південну – «Намхан». Тож, відсутність спільної самоназви та самопозначення на світовій мапі, від самого початку існування двох корейських держав стала ще однією перепоною задля порозуміння та початку процесу об'єднання Корейського півострова.

Таким чином, у процесі створення і інституалізації влади двох корейських держав було закладено підвалини для фактичного розколу Кореї на дві протилежні моделі розвитку країни і суспільства. При цьому, і КНДР, і РК наполягали саме на своїй виключній легітимності і оголошували свою юрисдикцію на весь півострів, формально вважаючи іншу непідвладну частину території незаконно керованою ворогом. Так, навіть столицею КНДР за Конституцією 1948 р. є Сеул, який просто знаходиться у тимчасовій окупації. Спроба цю «незаконну окупацію» зняти була здійснена під час Корейської війни 1950 – 1953 рр., розгляд якої, безсумнівно, вимагає окремого ґрунтового дослідження. Разом з тим, саме цей військовий конфлікт законсервував розкол Кореї, який став наслідком ідеологічного протистояння основних опонентів у «холодній війні», непримиримого протистояння між політичними силами самих корейців (фактичної відсутності умовного «центру») та вигідним геополітичним розташуванням півострова. Таким чином, трагічний і необґрунтований природними потребами розвитку корейського суспільства розкол Кореї, підсилений братовбивчою війною та її наслідками, уможливив існування феномену двох корейських держав у світовій політиці і сьогодні.

Використані джерела та література:

1. Кравченко М.В. Зародження феномену двох Корей у середині ХХ ст. *Актуальні проблеми історії, філософії і права у дослідженнях молодих учених*: збірник тез учасників конференції молодих учених (Київ, 16 червня, 2020 р.) за заг. ред. к.і.н., доцента Солошенко В.В. Київ, 2020. С. 75–79.
2. Тихонов В.М., Кан Мангиль. История Кореи: В 2 т. Москва: Наталис, 2011.Т. 2: Двадцатый век. 499 с.
3. Асмолов К. Курс по истории Кореи для востоковедов. Лекция 4. Освобождение и раздел Кореи. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Bm2IIUYJgZA> (дата звернення: 20.04.2021).
4. Nah В., Lew Y. I. Division of Korea, the Korean War. *Britannica, Inc.* URL: <https://www.britannica.com/place/Korea/The-Korean-War> (дата звернення: 10.05.2021).
5. Kim J. A. Divided Korea. The Politics of Development, 1945–1972. Leiden: Brill Publisher, 1975. 490 p.

Ю.С. Філь

к.і.н., молодший науковий співробітник
Інститут сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України

«КУЛЬТУРНІ ВІЙНИ»: НАЦІОНАЛІЗМ ТА РЕЛІГІЯ В СУЧАСНІЙ ІНДІЇ

Термін «культурні війни» виражає полеміку між світським та релігійним світоглядом або будь-які неекономічні суперечки у суспільстві. У сучасній Індії культурну війну навколо індуїзму ведуть так звані «секуляристи» та «націоналісти». Перші є прихильниками політичного націоналізму, другі ж бачать майбутнє Індії в культурному націоналізмі. Який варіант переможе залежить від індійських виборців та дипломатичних якостей індійських парламентарів.

Ключові слова: культурні війни, націоналізм, індуїзм.

"Cultural Wars": Nationalism and Religion in Contemporary India

The term "culture wars" expresses the debates between secular and religious worldview and any non-economic controversy in the society. In contemporary India culture war around Hinduism is currently being fought by so-called "secularists" and the "nationalists". The former are the proponents of political nationalism or Indian nationalism, latter would see the future of India in cultural nationalism. Which concept of nationalism will finally win depends on the Indian voters and the diplomatic qualities of Indian parliamentarians.

Key words: culture wars, nationalism, Hinduism.

Поняття «культурна війна» відображає стан публічних дискусій навколо релігійних питань у будь-якому суспільстві, адже градус цих «дискусій» часто виходить за рамки простих обговорень й справді підіймається до рівня війни, коли учасники полеміки задля захисту своєї